

**Силабус
вибіркового освітнього компоненту ВК**

Філософія техніки та технологій

Назва дисципліни:	Філософія техніки та технологій
Рівень вищої освіти:	Другий (магістерський)
Сторінка курсу в Moodle:	https://dl.khadi.kharkov.ua/course/view.php?id=2324
Обсяг освітнього компоненту	4 кредити (120 годин)
Форма підсумкового контролю	залік
Консультації:	за графіком
Назва кафедри:	Кафедра філософії та педагогіки професійної підготовки
Мова викладання:	українська
Керівник курсу:	Чаплигін Олександр Костянтинович, д.ф.н., професор
Контактний телефон:	(057) 707 37 86
E-mail:	phil@khadi.kharkov.ua

Короткий зміст освітнього компоненту:

Метою вивчення є підготовка магістрів у сфері науково-дослідної роботи за профілем ХНАДУ, що висуває нові вимоги щодо глибокого усвідомлення ними сутності пізнання, наукового і технічного знання, аналізу науки як специфічної форми пізнання, духовного виробництва і соціального інституту; техніки та технології, їх структурою, рівнями, методологією і методами наукового пізнання і техніко-технологічної діяльності.

Предмет: Галузь філософського знання предметом дослідження якого є як сама техніка, так і її вплив на процеси життєдіяльності індивіда і суспільства загалом, генез і розвиток техніки, технології та інженерної діяльності в людській історії.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

– сформування та збагачення культури мислення та світоглядної культури (оперування поняттями і судженнями, визначення суттєвого, розкриття взаємозв'язків і протиріч; застосування розмаїття методологічних підходів до істини і взаємодії зі світом) та її практичне застосування у самостійних роздумах, поглядах, переконаннях;

– розгляд співвідношення філософії і науки, філософії і техніки;

– представлення класифікації філософських проблем, науки і техніки і виявлення специфіки філософських проблем наукового пізнання;

– аналіз природи науки, її структури і надання класифікації методів і форм наукового опиту;

– сприяння підвищенню творчого потенціалу особистості, зважаючи на те, що освоєння філософії багато в чому пов'язано із засвоєнням її понятійної мови, необхідне роз'яснення та засвоєння змісту ключових філософських категорій як при викладі відповідних тем, так і під час самостійного користування студентом довідковою літературою. Самостійна робота над курсом філософії не повинна обмежуватись лише засвоєнням змісту підручників та довідкових матеріалів, необхідно також опрацьовувати відповідні першоджерела або їх фрагменти.

Передумови для вивчення освітнього компоненту:

дисципліни першого та другого рівня освіти: філософія, основи наукових досліджень

Компетентності, яких набуває здобувач:

Загальні компетентності:

Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, генерувати нові ідеї та розв'язувати комплексні проблеми галузевого машинобудування.

Здатність працювати в міжнародному контексті.

Спеціальні (фахові) компетентності:

Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у вищій освіті.

Здатність генерувати нові ідеї щодо розвитку теорії та практики галузевого машинобудування, виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень.

Результати навчання відповідно до освітньої програми:

Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, експериментальних досліджень і математичного та/або комп'ютерного моделювання, наявні літературні дані.

Тематичний план

№ теми	Назва тем (ЛК, ЛР, ПР, СЗ, СР)	Кількість годин	
		очна	заочна
1	2	3	4
1	ЛК Пізнання як предмет філософського аналізу	2	2
	ПР Багатоманітність форм пізнання, місце серед них техніко-технологічного знання	2	2
	СР Пізнання як процес відображення дійсності. Історико-філософські засади наукового пізнання. Форми пізнання. Місце наукового та техніко-технологічного пізнання.	11	15
2	ЛК Техніка та технологія. Їх змістовне наповнення	2	-
	ПР Історичний характер визначень техніки та технології. Техніка та культура, техніка і людина.	2	-
	СР Поняття «техніка» і «технологія». Відмінність техніки від технології. Сутність технократії. Особливості технократичного підходу в сучасному суспільстві.	11	15
3	ЛК Методологія та основні методи техніко-технологічної творчості.	2	-
	ПР Методологічні засади вивчення техніки та технології. Методи техніко-технологічного пізнання.	2	2
	СР Методологія наукових досліджень. Методи організації творчого процесу. Технологічні прийоми наукової творчості в дослідженнях.	11	15
4	ЛК Основи філософії техніки та технології	2	2
	ПР Еволюція філософії техніки та технології у XIX-XXI ст.	2	-
	СР Філософський погляд на техніку і технології. Становлення філософії техніки у XIX сторіччі. Концепції філософії техніки та технологій у XX-XXI ст. Філософія техніки як спосіб дослідження технічного знання.	11	15
5	ЛК Техніка як діяльність	2	2
	ПР Інженерна діяльність у висвітленні філософії	-	-
	СР Техніка як діяльність та предмет філософського аналізу. Технічна діяльність як форма практики.	11	15

6	ЛК Техніка як соціальний феномен	2	-
	ПР Техногенне суспільство, його сутність, структура та шляхи еволюції	-	-
	СР Техніка як головний елемент суспільного виробництва. Сучасний етап розвитку інженерної діяльності і необхідність соціальної оцінки техніки. Перспективи розвитку техніки	11	15
7	ЛК Проблема «діалогу» людини і комп'ютера	2	-
	ПР Сучасні виклики і проблеми у взаємодії комп'ютера і людини	2	2
	СР Проблеми персоніфікації комп'ютера в діалозі «людина-комп'ютер». Етичні проблеми віртуальної реальності. Ефективна комунікація між людиною та комп'ютером.	11	15
8	ЛК Сутність та протиріччя техніко-технологічного прогресу	2	-
	ПР Онтологічні, гносеологічні та соціальні протиріччя сучасності у взаємодії техніки, технології і людини	2	-
	СР Техніко-технологічний прогрес, його сутність та форми. Розвиток техніко-технологічного прогресу як умова розвитку людства. Протиріччя у відносинах між людиною і сучасними технологіями.	11	15
Разом	ЛК	16	6
	ПР	16	4
	СР	88	110

Методи навчання:

МН1– словесний метод (лекція, бесіда, навчальна дискусія, пояснення, розповідь);

МН2 – практичний метод (практичні заняття, виконання ситуативних завдань; написання листів та статей, ділові та рольові ігри, тренінги, творчі роботи);

МН3 – наочний метод (метод ілюстрацій, метод демонстрацій);

МН4 – робота з літературою (навчально-методичною; робота за підручниками і посібниками; пошук інформації за завданням);

МН6– самостійна робота.

Форми та методи оцінювання:

ФМО2 – підсумковий контроль (залік, контрольні роботи)

ФМО3 – усний контроль (бесіда)

ФМО4 – письмовий контроль (контрольні роботи, індивідуальні завдання)

ФМО7 – практична перевірка (презентації виконаних завдань та досліджень, студентські презентації та виступи на наукових заходах)

ФМО8 – методи самоконтролю і самооцінки

Система оцінювання та вимоги:

Поточна успішність

1 Поточна успішність здобувачів за виконання навчальних видів робіт на навчальних заняттях і за виконання завдань самостійної роботи оцінюється за допомогою чотирибальної шкали оцінок з наступним перерахуванням у 100-бальною шкалу. Під час оцінювання поточної успішності враховуються всі види робіт, передбачені навчальною програмою.

1.1 Лекційні заняття оцінюються шляхом визначення якості виконання конкретизованих завдань.

1.2 Практичні заняття оцінюються якістю виконання контрольного або індивідуального завдання, виконання та оформлення практичної роботи.

2 Оцінювання поточної успішності здобувачів вищої освіти здійснюється на

кожному практичному занятті за чотирибальною шкалою («5», «4», «3», «2») і заносяться у журнал обліку академічної успішності.

– «відмінно»: здобувач бездоганно засвоїв теоретичний матеріал, демонструє глибокі знання з відповідної теми або навчальної дисципліни, основні положення;

– «добре»: здобувач добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного;

– «задовільно»: здобувач в основному опанував теоретичні знання навчальної теми, або дисципліни, орієнтується у першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, невпевнено відповідає на додаткові питання, не має стабільних знань; відповідаючи на питання практичного характеру, виявляє неточність у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою професією;

– «незадовільно»: здобувач не опанував навчальний матеріал теми (дисципліни), не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутнє наукове мислення, практичні навички не сформовані.

3 Підсумковий бал за поточну діяльність визнається як середньоарифметична сума балів за кожне заняття, за індивідуальну роботу, поточні контрольні роботи за формулою:

$$K^{поточ} = \frac{K1 + K2 + \dots + Kn}{n},$$

де $K^{поточ}$ – підсумкова оцінка успішності за результатами поточного контролю;

$K1, K2, \dots, Kn$ – оцінка успішності n -го заходу поточного контролю;

n – кількість заходів поточного контролю.

Оцінки конвертуються у бали згідно шкали перерахунку (таблиця 1).

Таблиця 1 – Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу

4-бальна шкала	100-бальна шкала	4-бальна шкала	100-бальна шкала	4-бальна шкала	100-бальна шкала	4-бальна шкала	100-бальна шкала
5	100	4,45	89	3,90	78	3,35	67
4,95	99	4,4	88	3,85	77	3,3	66
4,9	98	4,35	87	3,80	76	3,25	65
4,85	97	4,3	86	3,75	75	3,2	64
4,8	96	4,25	85	3,7	74	3,15	63
4,75	95	4,20	84	3,65	73	3,1	62
4,7	94	4,15	83	3,60	72	3,05	61
4,65	93	4,10	82	3,55	71	3	60
4,6	92	4,05	81	3,5	70	від 1,78 до 2,99 повторне складання	
4,55	91	4,00	80	3,45	69	від 0 до 1,77	від 0 до 34
4,5	90	3,95	79	3,4	68	повторне вивчення	

Підсумкове оцінювання (екзамен)

1 Здобувач вищої освіти отримує залік на останньому занятті з дисципліни за результатами поточного оцінювання. Середня оцінка за поточну діяльність конвертується у бали за 100-бальною шкалою, відповідно до таблиці перерахунку (таблиця 1).

Здобувачі вищої освіти, які мають середню поточну оцінку з дисципліни нижче ніж «3» (60 балів), на останньому занятті можуть підвищити свій поточний бал шляхом складання тестів з дисципліни.

Оцінювання знань здобувачів шляхом тестування здійснюється за шкалою:

- «Відмінно»: не менше 90 % правильних відповідей;
- «Дуже добре»: від 82 % до 89 % правильних відповідей;
- «Добре»: від 74 % до 81 % правильних відповідей;
- «Задовільно»: від 67 % до 73% правильних відповідей;
- «Задовільно достатньо»: від 60 % до 66 % правильних відповідей;
- «Незадовільно»: менше 60 % правильних відповідей.

2 Умовою отримання заліку є:

- відпрацювання всіх пропущених занять;
- середня поточна оцінка з дисципліни не нижче «3» (60 балів).

3 За виконання індивідуальної самостійної роботи та участь у наукових заходах здобувачам нараховуються додаткові бали.

3.1 Додаткові бали додаються до суми балів, набраних здобувачем вищої освіти за поточну навчальну діяльність (для дисциплін, підсумковою формою контролю для яких є залік), або до підсумкової оцінки з дисципліни, підсумковою формою контролю для якої є екзамен.

3.2 Кількість додаткових балів, яка нараховується за різні види індивідуальних завдань, залежить від їх об'єму та значимості:

- призові місця з дисципліни на міжнародному / всеукраїнському конкурсі наукових студентських робіт – 20 балів;
- призові місця з дисципліни на всеукраїнських олімпіадах – 20 балів;
- участь у міжнародному / всеукраїнському конкурсі наукових студентських робіт – 15 балів
- участь у міжнародних / всеукраїнських наукових конференціях студентів та молодих вчених – 12 балів;
- участь у всеукраїнських олімпіадах з дисципліни – 10 балів
- участь в олімпіадах і наукових конференціях ХНАДУ з дисципліни – 5 балів;
- виконання індивідуальних науково-дослідних (навчально-дослідних) завдань підвищеної складності – 5 балів.

3.3 Кількість додаткових балів не може перевищувати 20 балів.

4 Результат навчання оцінюється за двобальною шкалою (зараховано/не зараховано) згідно з таблицею 2;

Підсумкова оцінка разом з додатковими балами не може перевищувати 100 балів.

Таблиця 2 – Шкала переведення балів у національну систему оцінювання

За 100-бальною шкалою	За національною шкалою
від 60 балів до 100 балів	зараховано
менше 60 балів	незараховано

Таблиця 3 – Шкала оцінювання знань здобувачів за результатами підсумкового контролю з навчальної дисципліни

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС	
	екзамен	залік	Оцінка	Критерії
90-100	Відмінно	Зараховано	A	Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до максимального
80–89	Добре	Зараховано	B	Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального
75-79			C	Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин, деякі практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані недостатньо, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками
67-74	Задовільно		D	Теоретичний зміст курсу освоєний частково, але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань, можливо, містять помилки
60–66			E	Теоретичний зміст курсу освоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, багато передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконані, або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального.

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС	
	екзамен	залік	Оцінка	Критерії
35–59	Незадовільно	Не зараховано	FX	Теоретичний зміст курсу освоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання навчальних завдань не виконано, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання)
0–34			F	Теоретичний зміст курсу не освоєно, необхідні практичні навички роботи не сформовані, усі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до якого-небудь значущого підвищення якості виконання навчальних завдань (з обов'язковим повторним курсом)

Політика курсу:

- курс передбачає роботу в колективі, середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики;
- освоєння дисципліни передбачає обов'язкове відвідування лекцій і практичних занять, а також самостійну роботу;
- самостійна робота передбачає вивчення окремих тем навчальної дисципліни, які винесені відповідно до програми на самостійне опрацювання, або ж були розглянуті стисло;
- усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін;
- якщо здобувач вищої освіти відсутній на заняттях з поважної причини, він презентує виконані завдання під час самостійної підготовки та консультації викладача;
- під час вивчення курсу здобувачі вищої освіти повинні дотримуватись правил академічної доброчесності, викладених у таких документах: «Правила академічної доброчесності учасників освітнього процесу ХНАДУ» (https://www.khadi.kharkov.ua/fileadmin/P_Standart/pologeniya/stvnz_67_01_dobroch_1.pdf), «Академічна доброчесність. Перевірка тексту академічних, наукових та кваліфікаційних робіт на плагіат» (https://www.khadi.kharkov.ua/fileadmin/P_Standart/pologeniya/stvnz_85_1_01.pdf), «Морально-етичний кодекс учасників освітнього процесу ХНАДУ» (https://www.khadi.kharkov.ua/fileadmin/P_Standart/pologeniya/stvnz_67_01_MEK_1.pdf).
- у разі виявлення факту плагіату здобувач отримує за завдання 0 балів і повинен повторно виконати завдання, які передбачені у силабусі;
- списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

Рекомендована література:

1. Людина. Суспільство. Творчість. Х. Лідер, 2021. 548 с. (Під. ред. О.К. Чаплигіна та В.В. Бондаренка)
2. Мовчан С.П., Чаплигін О.К. Основи філософії техніки та технології. Навч. посібник. Х.: Форт, 2013, 316 с.
3. Теоретичні та прикладні проблеми взаємодії науки, техніки і технології. Харків: Лідер. 2016, 198 с. (Під. ред. О.К. Чаплигіна та І.І. Чхеайло)
4. Каслін М.Д., Пономарьов О.С., Чаплигін О.К. Основи філософії інженерної освіти // Навчальний посібник. О.К. Чаплигін, О.С. Пономарьов, М.Д. Каслін. Харків: ХНАДУ, 2017. 190 с.
5. Філософія (нормативний курс): навчальний посібник, -2-е вид., доп. і переробл./ О.К. Чаплигін, І.І. Чхеайло, Л.В. Філіпенко, Т.В. Ярмак. Харків: ХНАДУ, 2019. 200 с.
6. Семенюк Е., Мельник В. Філософія сучасної науки і техніки : підручник / Едуард Семенюк, Володимир Мельник. – Вид. 3-тє, випр. та допов. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 364 с.
7. Філософія науки: підручник / Добронравова І.С., Сидоренко Л.І., Чуйко В.Л. та ін. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2018. 255 с.

Додаткові джерела:

1. Бібліотека ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Бібліотека ім. В.Г. Короленка URL: <http://korolenko.kharkov.com/>
3. Електронна бібліотека. URL: <http://lib.meta.ua/>
4. Файловий архів ХНАДУ
<http://files.khadi.kharkov.ua/component/comprofiler/login.html?>
5. Нормативно-правова база України URL: <http://zakon3.rada.go>

Розробник

силабуса навчальної дисципліни

підпис

Олександр ЧАПЛИГІН

ПІБ

Завідувач кафедри
Філософії та ППП

підпис

Володимир БОНДАРЕНКО

ПІБ